

Stichting tot Hulpverlening in de Particuliere Synode Zuid

Verslag van de (contact)ambtsdragersbijeenkomst op 7 september 2016

De bijeenkomst werd bezocht door circa 70 deelnemers.

Opening

Ds. A.J. de Waard, voorzitter, opende de vergadering met het lezen van Jozua 1:1-9 en gebed en dacht na over de herhaalde opdracht en belofte aan Jozua: Zijt sterk en hebt goede moed. In het pastoraat is deze ondersteuning ook vaak nodig.

Introductie

De spreker van deze avond, dhr H. van Groningen, directeur van De Vluchtheuvel, sprak over "Pastoraat by psychisch zieken (en hun familie)".

Aan de hand van een aantal dia's werd een groot aantal aspecten van dit speciale pastoraat op een interactieve manier behandeld. **De presentatie is bijgevoegd als apart document.**

Op deze avond spreken we over psychische problemen. Hoe dat komt, wat het is. We spreken over psychisch lijden en besteden ook wat aandacht aan de invloed van de boze hierin. Daarnaast staan we stil bij de zorg voor elkaar in de gemeente bij psychisch lijden.

Een greep uit de besproken onderwerpen volgt hieronder. Het omvat zowel de inbreng van de spreker als van de aanwezigen.

Psychisch lijden komt veel voor

25-30% van de Nederlanders krijgt ermee te maken in zijn leven. 10% heeft ondervindt op dit moment psychisch lijden. Nederland steekt ongunstig af vergeleken met de cijfers in andere landen, iets wat herkend wordt door aanwezigen die ook in Amerika en elders geweest zijn. Nederland is het depressiefste land van Europa.

Deze trend is ook zichtbaar in de christelijke gemeente

Hoe komt dat? Er is een aantal verklaringen voor.

- Vroeger was het er ook , maar werd het niet onderkend. Men was er ook minder open over. Maar er is wel een echte toename.
- De tijd is gecompliceerder geworden.
- Materialisme jaagt op. We leven vanuit de gedachte dat we het goed moeten hebben, terwijl vroeger lijden er gewoon meer bij hoorde.
- Er is statuscompetitie: je telt mee als je presteert!
- Het als samenleving loslaten van Gods geboden geeft eenzaamheid en chaos. Maar we moeten wel voorzichtig zijn om lijden in het persoonlijk leven direct met zonde in relatie te brengen.

Kan het zijn dat de Bijbelse leer en geloofsbeleving oorzaak zijn van psychische problemen?

Vroeger werd dit ook in het Zeeuwse door psychiaters gesuggereerd.

- De algemene gedachte is dat de Bijbelse leer op zich dit niet zal veroorzaken
- Een psychisch probleem kan zich wel uiten op dit terrein. Mensen kunnen vastlopen in een eenzijdige overaccentuering van bepaalde Bijbelse waarheden.

- Het bederf van het beste is het slechtste. Een eenzijdig Godsbeeld, een verkeerde toepassing van de leer van de uitverkiezing kan een tot vreemde situaties leiden bij mensen met een psychisch probleem.
- Erger is mogelijk de situatie waar men zuiver in de leer is maar in het leven een slecht voorbeeld geeft. Een harde, veroordelende sfeer, misbruik – het past niet bij de Bijbelse leer maar kan psychische schade veroorzaken.
- Er is ook een evangelische variant: De gedachte dat een gelovige gelukkig en blij moet zijn en dat je je moet opwerken tot een bepaalde blijdschap kan leiden tot het gevoel van falen.

We denken na over de innerlijke conflicten die situaties van misbruik veroorzaken

Als het gebod om vader en moeder te eren onverenigbaar is met het gedrag van de ouders. Dwang om de misdaden te vergeven – dat moet toch volgens de Bijbel...? God is de hoorder van het gebed – wat als Hij niet verhoort en het misbruik toch doorgaat...? Dit kan leiden tot moeilijke pastorale gesprekken. Begrip en medelijden is gepast. Tussen gebed en verhoring, zo merkte een deelnemer op, ligt Gods vrijmacht en we hoeven God niet te verdedigen.

Moet je vergeven?

Vergeven is een proces.

- Vergeven is de opdracht aan het slachtoffer, maar kan nooit worden afgedwongen. We mogen dan de schuld van niet-vergeven niet bij het slachtoffer leggen.
- Oprechte schuldbelijdenis is de opdracht voor de dader, maar deze kan nooit vergeving eisen.
- Het is moeilijk dat vergeving plaatsvindt zonder geloofwaardige schuldbelijdenis.
- Wanneer een dader niet/nooit tot genoegzame schuldbelijdenis komt, kan een slachtoffer a.h.w. in de houdgreep van de dader komen. Het is dan wellicht mogelijk afstand te nemen en toch zonder wrok verder te leven en de zaak in Gods hand over te geven. Dat kan rust geven.
- In ieder geval is dit een proces. De weg naar rust zowel voor slachtoffer als dader is vergeven/afstand nemen respectievelijk schuld belijden.

Huwelijksproblemen

Dit vormt een aparte categorie in het werk van De Vluchtheuvel. Dit zijn eigenlijk geen psychische problemen, maar kunnen wel burn-out, depressie en een negatief zelfbeeld veroorzaken. Er zijn wel voorbeelden dat huwelijksproblemen ontstaan door psychische problemen.

We denken even na over de stelling “waar 2 kijven hebben 2 schuld”. Er zijn situaties waarin dit eigenlijk niet opgaat, bijvoorbeeld als een van de echtelieden een ernstige persoonlijkheidsstoornis heeft, zoals narcisme (grootheidsgedachten, altijd uit-zijn op waardering) en borderline (afwisselend aantrekken en afstoten; manipuleren).

Invloed op geloofsbeleving

Depressieve klachten en burn-out hebben invloed op geloofsbeleving. Dit gebeurt eigenlijk ook al bij moeheid en druk. Als alles uit balans is, somber, negatief denken, angstklachten, schuldgevoelens geeft dit ook een vertekende interpretatie van de Bijbelse waarheid. Je kunt ziek worden van hoe mensen met elkaar omgaan, ook in de kerk.

Een Bijbels voorbeeld is mogelijk Elia onder de jeneverstruik. Is hier sprake van geloofscrisis of burn-out? De meningen worden gepeild. Mogelijk is sprake van beide. Elia heeft 3½ jaar op de toppen van het geloof geleefd en is na het gebeuren op de Karmel uitgeput. Er is ook een geloofscrisis, omdat hij spreekt over het de vrees dat er niemand meer is die de Baal niet gediend heeft. Opmerkelijk is dat de engel Elia eerst laat eten, drinken, slapen en pas daarna over het vervolg van de weg spreekt. Elia heeft allereerst rust nodig.

Verdrukking kan een zegen zijn. "Het is goed voor mij verdrukt te zijn geweest." De verleden tijd geeft aan dat dit tijdens de verdrukking niet zo gezien wordt.

Geestelijk of psychisch

Het is moeilijk precies te scheiden wat geestelijk is en wat psychisch is. Als er alleen sprake is van angst, is het niet van God. Bij het werk van God horen droefheid naar God, liefde tot God, afkeer van de zonde, vrucht van de Geest. We moeten dit echter niet te ver uit elkaar trekken. Geestelijk leven loopt door de bedding van de dagelijkse omstandigheden. Zie het voorbeeld van de Kananese vrouw. Haar natuurlijk probleem leidt bij haar tot het inleven van haar onwaardigheid.

Na de pauze vervolgen we de bespreking.

Wat te doen met suïcide?

Moet je ernaar vragen? Sommigen menen van niet, anderen van wel. In ieder geval is de stelling "die erover praten, doen het niet" niet waar. In geval van suïcide zijn er vrijwel altijd aanwijzingen vooraf. Vanuit de ervaring in de hulpverlening blijkt dat men meestal opgelucht is als erover gepraat wordt. De vraag hiernaar moet wel tactisch geformuleerd worden. Toch ook wel voorzichtig zijn bij het stellen van die vraag bij depressieve klachten: "O, denk je dat het zo erg met me is....?"

Wanneer suïcide heeft plaatsgevonden, is nazorg voor de familie heel belangrijk. We moeten, omdat het zo'n gevoelig thema is, niet vermijden in het pastoraat.

De Bijbel spreekt nergens positief over suïcide. Calvijn is o.a. voorzichtig in zijn oordeel. Bij Saul vreest hij het ergste, maar merkt op dat zijn 'verwerping' ook op het koningschap kan slaan en hij laat het oordeel aan de Heere over.

Niet altijd is er sprake van een bewuste keuze. Het is een wanhoopsdaad.

Schizofrenie/psychoses

Dit komt voor bij 1 op de 125 mensen. Er is sprake van het horen van stemmen die heel reëel zijn, bizarre overtuigingen. Altijd is medicatie nodig, meestal opname.

Is dit van satan?

Is dit occulte belasting? Stemmen die men hoort zijn vaak gerelateerd aan de Bijbel (bijv. bij de moord op minister Borst).

In de geschiedenis is hier verschillend over gedacht.

In de vroege kerk was het werk van satan als vorm van occulte belasting realiteit voor de mensen. In de middeleeuwen schreef men alles toe aan de duivel of aan God.

In de Reformatie is satan voor Luther heel concreet. Calvijn heeft, als het gaat over het uitdrijven van duivelse krachten vooral oog voor volksverlakkerij.

In de Verlichting was men vooral gericht op de rede en op puur lichamelijke en psychische factoren.

In de Nadere Reformatie werd de invloed van de satan vooral in verband gebracht met het persoonlijk zielenheil.

In onze tijd komt er meer aandacht voor de rol van satan bij ernstig psychische problemen, bijvoorbeeld bij occulte belasting. Hier is een terrein dat verdere overdenking verdient, ook vanuit onze gemeenten, omdat hier iets is wat we mogelijk onderschatten. Een deelnemer geeft een voorbeeld van een onderzoek onder mensen die van de Golden Gate brug sprongen om zelfmoord te plegen, maar die het overleefden. Vaak vertelden zij dat zodra ze sprongen de stem zweeg, maar terwijl ze vielen kregen ze enorme spijt. Het lijkt haast iets occults.

Seksverslaving

Dit is ook een thema waar duistere machten een rol lijken te spelen. Opmerkelijk is dat seksuele uitspattingen een belangrijk element waren van de outdtestamentische dienst van Baal en Astarte – afgoden.

Homoseksualiteit

Wat doe je als iemand zegt dat hij homoseksueel is? In eerste instantie waardering voor de openheid en ondersteuning als er sprake is van strijd en vragen. Vertrouwen binnen het pastoraal is zo belangrijk, zeker rond dit thema. Er is een grote worsteling om hier openheid over te geven.

Pastoraat

Duidelijk is wel dat pastorale zorg niet alleen over zielsaangelegenheden gaat. Als Jezus de schare ziet, wordt Hij met innerlijke ontferming bewogen – dat ging ook over algemene noden.

Moet iedereen kunnen omgaan met mensen met psychische problemen? Sommigen hebben daar meer gevoel voor, maar ieder moet er wel iets van weten. Daarvoor zijn tegenwoordig veel mogelijkheden.

Naast pastorale zorg is er professionele zorg, gestructureerde zorg en gewone onderlinge zorg. Deze dienen goed samen te werken en zich op het eigen gebied te richten.

Gespreksvaardigheden zijn:

Vertrouwen geven, integer zijn, invoelend luisteren, doorvragen, zich verplaatsen in de situatie van de ander, oppassen met eigen verhalen, durf kwetsbaar te zijn, niet te snel advies geven, oppassen voor geestelijke dooddoeners, niet bagatelliseren, niet te snel waarschuwen.

Als iemand in zwaar lijden boos is op God?

Het boek van Job geeft hierin leiding. Het wordt tegen God geuit, ook in de Psalmen. De Heere is geduldig tegenover mensen die tegen Hem klagen. Er wordt een verwijzing gemaakt naar de lezing van ds A.T. Vergunst over Pastoraat bij Rouwverwerking, op de Haamstede Conferentie van 2016 [\[link\]](#)

Afsluiting

Ds De Waard bedankt de spreker namens allen voor de waardevolle adviezen.

Pastoraat blijft moeilijk. Hij merkt op: “De vrienden van Job zeiden veel waarheden, maar niet op het juiste moment.” De Heere Zelf onderwees Job.

Dhr. Van Groningen sluit de avond af met dankgebed.

Dit verslag en de presentatie kan ook ingezien worden via de website:

www.stichtinghulpverlening.nl

Gebruikersnaam: psdemo

Wachtwoord: demops

Zie het hoofdstukje ‘Nieuwsbrieven’